

- ဒမင်တွအ်သိန် တွိန်တြိန်၊ သန်တပ်ပြဘန် သီဒန်ထပ်၊ ဒဇိတ်ဒက် နှိဗဗွဲလွင်၊ ဓမ္မတာခပ် အသပ်ပြုပြင်။ (လိက်မေဃသန်၊ အ္ဗာကဝိယျဟုံပြာကတ်၊ “ဇွန်လိက်မန်တြေတြဟ် ကော် ကဗျလင်္ကာမန်ဂမ္တိုင်”၊ မုက်လိက်-၈)

ပွဲအဘိဓါန်ဗျာ(မြန်မာအဘိဓါန်)ဂှ် ဝေါဟာရမ္တး “သီဒါရုနစ်တန်” ဂှ် ကိုလင်အဓိပ္ပါယ် “မြင်းမိုရ် တောင်ကို ရစ်ခွေနေသော တောင်စဉ်ရုနစ်ထပ်တို့အကြား တည်ရှိသော သမုဒ္ဒရာရုနစ်ရ” ရ။ ဩ ဝေါဟာရမွဲမွဲဂှ် ညံဇော်ကျင်နူပါဠိရဂးတုဲ မန်ကိုဗျာလေဝ်တုပ်သွဟ်ရဂးတုဲ ဖျေံစိုတ်တုဲ နိဿဲကိုလိက် ဗျာတုဲ အတိုင်လိက်ဗျာဂှ်ဟေင် ပွမချူစွောံကေတ်ဗတ်မန်မ္တးဂှ် လေဝ်မှာရာတ်ဒ်ရ။ ဝေါဟာရမွဲမွဲဂှ် ညံဇော်ကျင်နူပါဠိလေဝ်ကိုဒ် မန်ကိုဗျာ နဲပံင်မအခပ်တွဟ်ရင်သ္တအ်မာန်ရ။ ဗွဲဥပမာတုန် ဗတ်ဗျာမ္တး ‘ဝေဿန္တရာမင်း’ ဂှ် မန်ပိုဟိုချူတ် ‘သိုင်ဝေဿန္တဝ်’ ရောင်၊ ‘သိုင်ဝေဿန္တရာ’ ဟုံသေင်ရ။ နနဲ သာ်ဂှ်ကို ဘာသာဗျာမ္တး ‘ပဘာဝတီ’ ဂှ်လေဝ် မန်ပိုချူတ် ‘ပြဘာဝတီ’ ရောင်။ ဗျာမ္တး ‘မိတ္ထိလာ ပြည်’ ဂှ် မန်ပိုဟိုချူတ် ‘ဍုင်မိတ္ထိ’ ရောင်။ ဗျာမ္တး ‘သာဝတ္ထိပြည်’ ဂှ်လေဝ် မန်ပိုဟိုချူတ် ‘ဍုင် သာရဂှ်’ ရောင်။ ဗျာမ္တး ‘ဝရဇိန်လက်နက်’ ဂှ်လေဝ် မန်ပိုဟိုချူတ် ‘လေံဗတ်’ ‘လေံဗဇ္ဇဗတ်’ ‘လွဟ်ဗဇ္ဇဗတ်’ ရောင်။ ဗွဲတရားဂှ် တွပညာတအ်ချပ်ကေတ်ရ။ ဩဝဲအာသေ့ဝဲအာနူလိက်ပတ်မန် တြေံတုဲ ဒးသွပခါန်နိဿဲဒိုင်ကိုလိက်ဗျာ သွဒိုင်ဗွက်ကြဗျာသွးမ္တးဂှ် ညံဗွဲဒးရး ညံဗွဲစိုဗိုရ။ လိက် မန်နဲဗျာ နာနာဗိုပြင်ပက္ကရမက္တိုင်ဒိုင် ပွဲခေတ်ပိုတွဲဏအ်ဂှ် ဝံညာတ်ကေတ်ဗွဲမပြာကတ်ရ။

(ဂ) ‘သင်ရဝကာ်’ ဟာ?၊ ‘အကာပ်’ ဟာ?

ပွဲလိက်ဗွဟ်မန်တို့(အုပ်ဒုတိယ) ဂကောံအ္ဗာလိက်ကွန်ကအ်မိန် မဒုင်ယျုဗော်ဒင်ကာလိခပ်ပတ်ယေန် သွင်မန် ကွန်ကအ်မိန်မပ္တိတ်လဝ်ဂှ် ပွဲမုက်လိက်(၂၃)ဂှ် ဇာတ်ဝတ္ထုအကြိုသဟာဲပိ မလေပ်ရ်ဂအဲပရဲ ကုညးမဇော်အယုက်ဂှ် စိင်မွဲ ကွဲမွဲ အကာပ်မွဲ ဂးလဝ်ရ။ ပွဲလိက်သုတ်ဇာတ်မသုန်ကွဲမသုန်စှော အ္ဗာ ကဝိမန်ပိုတမ္ဘာမချူခွဲလဝ်ဂှ် ယျုဂစေံဝံဂှ် ‘အကာပ်’ ဟုံသေင်၊ ‘သင်ရဝကာ်’ ရောင်ညးမဂးရ။ ‘သင် ရဝကာ်’ ဂှ် လျုဟ်ပသင်ညံဇိုင်အာ ‘အကာပ်’ ဂှ်ရော? ဂစေံ ‘သင်ရဝကာ်’ ဂှ် ဗတ်ဗျာမ္တး ‘ခါ ငှက်’ ဗတ်အေဂံလိက်မ္တး partridge ရ။ ပွဲလိက်အဘိဓါန်မန်ဗျာ “ကျောင်းသုံးမွန်မြန်မာအဘိဓါန်” အ္ဗာထောန်သိုင်မချူခွဲလဝ်ဂှ် ဂစေံ ‘အကာပ်’ ဂှ် ညးကိုလင်အဓိပ္ပါယ်ဗတ်ဗျာ ‘ငှက်ခါး’၊ ဗတ်အေဂံ လိက်မ္တး blue or green jay ရောင်။ ဗတ်ဗျာ ‘ငှက်ခါး’ ကို ‘ခါငှက်’ ဂှ် တုပ်ပရ နှိမွဲဂစေံဓါယျု သွးဟာ? ဗွဲစွတ်သာ်ဟုံသေင်ရောင်။ အခပ်ဗျာဓါသာ် ‘ခါ’ ကို ‘ခါး’ ဂှ် ကောန်မန်ပိုလျှိုတအ် ဟိုတ်နူဟိုဗွဲဟုံကွး ဗွဲဒိုင်ရမ်သာင်တုပ်ပရ်ရ အ္ဗာတအ်မှာရာအာလဝ်ရောင် ပြာကတ်တရ။ ဗွဲကြကောလ ဝံအခေါင် မကလေင်တက်တြးလိက်ဗွဟ်ဝံ မွဲအလန်ဗွန်မ္တး ဒွဲ ‘အကာပ်’ ဂှ် ဂပ်ဂပ်ပလေဝ်ချူအာ ‘သင်ရဝကာ်’ ရ။ သာ်ဂှ်ရောင် ဝေါဟာရမန်ပို ဒွဲညံဗျာရာယောင်ယာတ်ဒိုင်တအ်ဂှ် ဝံဗွးအာဒုဟ်တုဲ သိုညီသာကိုလိက်မန်တြေံ ကဝိတမ္ဘာတအ်မချူခွဲလဝ်ဂှ်ရောင်။ ဩဝဲရံင်တပယိုဂ်ဗွဲသွင်ဝံညီ။

- ပွဲကာလမတုဲတေံ ပွဲညွဲတြိပ်ဟေမဝန် နိဿဲကိုတွံဇြဇော်မွဲ ဂစေံသင်ရဝကာ်, ကွဲ, စိင် ညး ပိပဒတ်။ သိုညးပိဟုံရ် ဟုံအဲပရဲ ဒေတ်ဟုံတုပ်ကော်ရင်သ္တဟေင်။ ပွဲကာလမွဲတုဲ ကသပ်ဒ်

ကုညးပိ “ပိုညးပိမဒိုင်ပွဲဆု ဟုံမွဲကိုရ်အဲပရဲ ဒေတ်မဟုံတုပ်ကောံရင်သွံဝံ ဟုံကြိုက်ဟောင် သွံ။ ပှောင်ညးပိ ဒှဲညးမဇ္ဇော်ဂ် မပ္ပံပမလှောင်အဲပရဲရ်ဂ် ယှဲတဲ ဂပ်ဂပ်သွဒတ်ဒးရးရောင်။ ပှောင်ပိုညးပိဝံ ညးဂ်ဇ္ဇော်ကောံရော” ချပ်တဲ။ (၅၅၀။ ၆-၃၇။ ပ-၁၁၇။ အစောံ။) ပွဲမူဗွာ/ လွန်လေပြီးသောအခါ ဟိမဝန္တာအရပ်၌ တခုသော ပညောင်ပင်ကြီးကို မှီကုန်၍ **ခါ**, မျောက်, ဆင် ဟူကုန်သော သုံးယောက်ကုန်သော အဆွေခင်ပွန်းတို့သည် နေကုန်၏။ ထို အဆွေခင်ပွန်းတို့သည် အချင်းချင်း ရိုသေတုံ့ဝပ်ခြင်း မရှိကုန်။ သဘောမတူသော အသက် မွေးခြင်းရှိသည်ဖြစ်၏။ ထိုအခါ သုံးယောက်ကုန်သော အဆွေခင်ပွန်းတို့သည် “ငါတို့အား ဤသို့နေခြင်းသည် မသင့်။ ငါတို့တွင် အကြင်သူသည် ကြီးမြတ်၏။ ထိုသူအား ရိုခိုးခြင်း အစရှိသည်တို့ကို ပြုကုန်လျက်နေရမူကား ကောင်း၏” ဟုအကြံဖြစ်၏။ (၅၅၀။ ပ-၁၇၆။ ညောင်ကန်။) ပွဲမူအေဂံလိက်/ Once upon a time, hard by a great banyan-tree on the slopes of the Himalayas, there dwelt three friends – a **partridge**, a monkey, and an elephant. And they came to lack respect and subordination one to another, and had no ordering of their common life. And the thought came to them that it was not seemly for them to live in this way, and that they ought to find out which of their number was the senior and to honour him. (The Jataka: Vol. I & II: Book I: p-93)

(ဃ) ‘ဖျုန်ဂြိုဟ်’ ဟာ?၊ ‘ကောန်ကွအ်’ ဟာ?။

ဗော်ဒင်ကာလိမ်ပတ်ယေန်သွာန်မန် ကွန်ကအ်ဗိန်ပွိတ်လပ် ပွဲလိက်ဗွဟ်မန်အုပ်ဒုတိယဂ်ကို ပွဲလိက် ဗွဟ်မန် အုပ်တတိယဂ်ကို သိုပွဲလိက်ဗွဟ်မန်အုပ်ဝံဂ် ချူလပ်ပရောဗောဓိသတ်သိုင်ကျဲတုညာဏ်တဲ ကိုလပ်ယှုကျိပ်လိက် “ညာဏ်မင်မွဲလမျီ” ရ။ ပွဲအုပ်ဒုတိယဝံဂ် စကာလပ်ဝေါဟာရ ‘ဖျုန်ဂြိုဟ်’ တဲ ပွဲအုပ်တတိယဝံဂ် စကာလပ်ဝေါဟာရ ‘ကောန်ကွအ်’ ရ။ “ကျပ်မွောံဂ် အဇုပ်ကျိန်ဒ်မိက်ဝံစ ဖျုန်ဂြိုဟ်သိုင်ကျဲ” ကို “ကျပ်မွောံဂ် အဇုပ်ကျိန်ဒ်မိက်ဝံစကောန်ကွအ်သိုင်ကျဲ” ကို ရဲသင်ဝံရပ်စပ်စကာ လပ်ဝေါဟာရစါသင် လိက်ဟုံညီသာရင်သွအ်ရ။

ပွဲဘာသာဗွာမွဲ ‘နုလုံး’/‘နုလုံးသား’ ဂ် ပွဲခေတ်ပိုလျှော်ဏအ် ညးဂမ္တိုင်ဟိုချူစကာတဒိုင် ဝေါဟာရ ‘ကောန်ကွအ်’ ရ။ ပွဲဘာသာဗွာမွဲ ‘နုလုံး’/‘နုလုံးသား’ ဂ် မန်ပိုတမ္ဘာတအ် စကာတဝေါဟာရ ‘ဖျုန်ဂြိုဟ်’ တဲ ပွဲခေတ်လျှော် ချဲပြင်လှာဒ်ကျဲ ‘ကောန်ကွအ်’ ရောင် အ္ဗာကဝိမန်ဒယှု ကျပ် ဇ္ဇော်သီလဝန္တထေရ်(မံသေဝဲဇ္ဇော်) ဂးလပ်ပွဲပြုကိုဟ်ဓမ္မဒီပနီဂ်ရ။ ဆဂး နူကို ‘ဖျုန်ဂြိုဟ်’ ဂ် မူဟိုတ် ချဲဂံပြင်လှာအာ ‘ကောန်ကွအ်’ ဝံရော? စပ်ကိုဟိုတ်ချဲမပြင်လှာကျဲဂ် ညးဟုံဟိုဂးလပ်မွဲသင်ရ။ ဒှဲစကာလပ်ဝေါဟာရ ‘ဖျုန်ဂြိုဟ်’ ပွဲလိက်ဇာတ်မသုန်ကွဲမသုန်စောံ (မူလလိက်ကျပ်ဇ္ဇော်အစောံ)ဂ် အဲပွိတ်ထွေးဏာဗွဲသွဝံရ။

- ကျပ်ကွက်မွဲဂ် သမ္ဘာဒေံမွဲနွံ၊ ကာလကျဲစလင်ကျင်အာဂ် သမ္ဘာကျပ်ဂ်ညာတ်တဲ ချဲသိုက်ဝံစ ဖျုန်ဂြိုဟ်ဗောဓိသတ်တဲ ချဲဟိုပွိကျပ်ကွက်ဂ်ရ။ “ယွံတုသို အဇုပ်အဲသိုက်ဝံစဖျုန်ဂြိုဟ်သိုင် ကျဲဂ်လောန်ရအ်” ချဲဂး။ “ယွံမွောံ၊ မွောံလွဒိုင်ရ၊ ညင်သေဝံစဖျုန်ဂြိုဟ်ကျဲဂ် လယိုင်အဲရ။